

קדושת בית הכנסת

אוסף תשובות מגדולי האחרונים ומאמרים מקיפים
מחכמי התורה בדורנו, בענין חיוב מחיצת
פירוד בין גברים לנשים בבית הכנסת

נקבץ ונערך לדפוס על ידי
ברוך ליטוויץ

ניו-יורק : תשי"ט

נדפס על ידי

מוסד קרן ספּערא

ניו יורק - ירושלים - קליבלאנד

מטרת הקרן היא להוציא לאור

כתבי יד מאורות גנוזים

ולהדפיס מחדש ספרים נחוצים

לתועלת בית ישראל

בדפוס האחים שולזינגר

קדושת בית הכנסת

ארון הקדוש, מאיטלי/ בומן הרנסנס, עכשיו בישיבת פונוביו, בבני ברק

מוקדש לזכר נשמות ששת מליון קדושי
ישראל, הי"ד, שהאמונות והדעות, החוקים
והמשפטים, המבוטאים בספר זה, היו ימי
חייהם הקדושים; ולזכר שלשה עשר
אלפים בתי כנסיות שנהרסו על ידי
הנאצים, ימ"ש.

תוכן הענינים

הרב מנחם מ. כשר: פתח דבר . ט

הרב משה פיינשטיין: מקור דין מחיצה בביהכ"נ ושעור גובהה . יא

הרב אהרן קוטלר: איסור תערובת אנשים ונשים בביהכ"נ . כ

הרב מנחם מ. כשר: קדושת בית הכנסת . כה

ליקוטים מספרי גדולי האחרונים

הרב חיים הלברשטם זצ"ל (מצאנז): תשובה מספר דברי חיים . לה

הרב הילל ליכטנשטיין זצ"ל: איסור כניסה לביהכ"נ בלי מחיצה נכונה . לז

מהר"ם שיק זצ"ל: תשובה בענין עזרת נשים . לו

הרב אליהו גוטמאכר זצ"ל: תשובה בענין מחיצה בביהכ"נ . מא

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל: למקדש מעט . מד

הרב מנחם מגדל חיים לאנדא: בדין בתי כנסיות בלי מחיצות לעזרת נשים . נ

מאמרים באידיש

- אגודת הרבנים: אזהרה רבה ואיסור גמור . נג
הרב יוסף דוב סאלאווייטשיק: מעגען מענער און פרויען זיצען
צוזאמען אין שול? . נה

אגרות לערוך

- א: מאת הרב ד"ר דוד אַקס . ט
ב: מאת הרב יחזקאל הלוי גרובנר . טג

מלואים

- מקורות לעזרת נשים בבתי המקדש . עא
אנשים לבד ונשים לבד: חז"ל ומפרשיהם . עג
אנשים לבד ונשים לבד: גאונים וראשונים . עז
מקורות לעזרת נשים בבית הכנסת . עח
בית הכנסת במקום בית המקדש: מקורות . פ
בענין דינים מפורסמים, מאת הרמב"ם . פג
מקורות בענין צניעות וערוה . ג9
שלא לקפח זכויות מסורתיות . ד9
בענין עון ברבים . ד9
בענין כופרים בתורה . נ9
הערכת האשה בישראל: לקט מקורות מחז"ל . נ9

סוף דבר

- הרב משה שערער: די לערע פון מאונט קלעמענס . ט9

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

(שמות כה, ח)

ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר
באו שם (יחזקאל יא, טז): אמר רבי
שמואל בר רבי יצחק, אלו בתי כנסיות
ובתי מדרשות שבבבל... דרש רבא:
מאי דכתיב, ה' מעון אתה היית לגו
בדור ודור (תהלים צ, א)? אלו בתי
כנסיות ובתי מדרשות
(מגילה כט ע"א).

אמר רבי יוחנן... המתפלל בבית
הכנסת בעולם הזה כאלו מתפלל בבית
המקדש, שנאמר, ואהי להם למקדש
מעט (בגוים) [בארצות וגו']
(ירושלמי ברכות ה, א, נוסח ילקוט
שמעוני תהלים תרנ"ט).

פתח דבר

מאת הרב מנחם מ. כשר

חזיתי איש מהיר במלאכתו מלאכת הקודש, ה"ה ידידי היקר מכובדי מאד ר' ברוך ליטווין שיחי' מעיר מאונט קלעמענס, משיגען, שהתמסר בלב ונפש בגופו ובמאודו לפרסום ענין "קדושת בית הכנסת", וביחוד בנדון ההלכה הקבועה שצריכה להיות מחיצה בין גברים לנשים, והוא התנאי הראשון בקדושתה. למטרה זו תייר וסייר הרבה בתי כנסיות בארצות הברית לארכה ולרחבה לעשות עידוד וחיוק לפסק דינם של גדולי התורה שאסרו תפלה בערבוביא.

ובעיר מגורו מאונט קלעמענס, כשהחליט ועד בית הכנסת על יסוד רוב דעות של החברים להנהיג ישיבה בערבוביא, תבע אותם ר' ברוך ליטווין לבית המשפט (הממשלתי) העליון שבמישיגען, ואחרי מלחמה ארוכה שנמשכה מספר שנים, עם השקעת הרבה יגיעה ומרץ מצדה, הנה חפץ ה' בידו הצליח, ובית המשפט הוציא פסק דין שבענין כזה, הנוגע לקדושת בית הכנסת, אין לרוב החברים רשות לכוף דעתם על המיעוט, ומחיצת בית הכנסת בין אנשים ונשים צריכה להשאר כמו שהיתה.

פסק דין זה עשה רושם עצום במדינה כולה, ונתן עוז ועצמה ליראי ה' שבכמה בתי כנסיות שמגפת הערבוביא אורבת עליהם, שיעמדו על נפשם וגד פורצי הגדרים.

נוסף לכל הנ"ל עשה ר' ברוך ליטווין עוד עבודה חשובה מאד שפרסם בדפוס (בהשתתפות קרן ספערא) ספר יפה ומענין, בו נתן כל החומר שנתלקט לו במפעלו זה, מהלך המשא ומתן בבית המשפט משני הצדדים, השאלות והתשובות בפני השופטים ופסק דינם, השו"ת והמאמרים מספרי גדולי האחרונים וחוות דעת גדולי התורה והעומדים בראשי האגודות והמוסדות הדתיים בימינו.

ספר זה שלפנינו כולל חומר בפלא וממצה בכל הנוגע לבירור שאלה זו מכל צדדיה.

מפעל זה ישאר לזכרון עולם, כי לא אלמן ישראל ובכל דור ודור ישנם יהודים תמימים המוכנים למסור נפשם ומאודם בשביל קידוש שם שמים וקיום התורה, ועובדה זו יכולה לשמש דוגמה וסמל לרבים. צאו וראו! כמה גדול כחו של מסירת נפש, שאפילו אדם יחידי יכול לחולל נפלאות לרבות כבוד שמים בעולם. ועליו ועל שכמותו נאמר ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת. רצוני להוסיף עוד משהו למאמרי "קדושת בית הכנסת", שנדפס בספר זה דף כה—לג.

במדרש פטירת משה רבינו ע"ה: אמר ר' חלבו: באותו היום שמת משה רבינו עליו השלום כתב י"ג תורות, ספר תורה לכל שבט ושבט, ועדיין לא הגיע חצי היום. אח"כ קרא לכל שבט ושבט ונתן להם התורה והמצוות; ואותו ספר תורה [הי"ג], מובחר שבכולן, הניחו בצד הארון; והזהירם והוכיחם לכל אחד ואחד בפני עצמו, אנשים לבד ונשים לבד, ואמר להם: הזהרו בכבוד התורה והמצוות.

לפנינו במדרש רעיון חשוב, שמשה רבינו קודם שנפטר מן העולם, ברגעיו האחרונים שהתכוון להפרד מעם ישראל ואמר להם: "זהרו בכבוד התורה והמצוות", צוואה זו אמר לאנשים בפני עצמם ונשים בפני עצמן, לא כשמעורבין ביחד, ללמדנו חוק קבוע לדורות עולם שיסוד חשוב בקיום כבוד התורה והמצוות הוא, שבכל קבוץ לדברים שבקדושה צריכה להיות מחיצה בין אנשים לנשים. זכות מצות קדושת בית הכנסת תגן על עם ישראל ותקרב את לבם לאביהם שבשמים.

הכותב למען כבוד התורה והמצוות.

מנחם כשר

ג' לסדר גם ברוך יהי, תש"ך.

1) נדפס בלבוב, תרכ"ה, וב"בית המדרש" ח"ב, ומובא גם בדעת זקנים בעלי התוספות לדברים לא, כו, בזה הנוסח: מדרש, באותו יום של שבעה באדר קודם פטירת משה רבינו כתב י"ג ספרי תורה לשנים עשר שבטים, וקרא לכל שבט ושבט והוכיחם והזהירם על התורה ועל המצוות, אנשים בפני עצמן ונשים בפני עצמן, ואמר להם: הזהרו כלכם בספר התורה הזה שאני נותן לכם לשמור ולעשות. וספר תורה אחד לקח והניחו לצד ארון הברית, שנאמר, לקח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'. וראה מ"ש במילואים לתורה שלמה ח"ט עמוד של.